

Ders Kitaplarında Millî Kültürün Yeterince Aktarılıp Aktarılmadığına Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

Primary School Teachers' Opinions on Whether National Culture Is Transferred Sufficiently in Coursebooks

Ömer YILAR¹
Mustafa Halit KAKŞA²

¹Atatürk Üniversitesi, Kazım
Karabekir Eğitim Fakültesi,
Erzurum, Türkiye

²Atatürk Üniversitesi, Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, Erzurum,
Türkiye

ÖZ

Milletler, varlıklarını sürdürebilmek için kültürlerini yaşatma, dolayısıyla gelecek nesillere aktarma gereği duyarlar. Bu gerekliliği yerine getirmek için de çeşitli araçlar kullanırlar. Bu araçlardan birisi de ders kitaplarıdır. Ders kitapları içinde bulunduğu toplumun millî kültürünü yeterince yansıtmak şeklinde hazırlanarak eğitimin kültür aktarım işlevine hizmet etmelidir. Yapılan araştırma da bu amaçla ele alınmış, ilkökul ders kitaplarının bu sorumluluğu ne kadar yerine getirdiğini, millî kültür öğelerini yeterince barındırıp barındırmadıklarını belirlemek adına sınıf öğretmenlerinin düşüncelerine başvurulmuştur. Nicel bir yaklaşımla ele alınmış olan bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak deneysel olmayan yöntemler arasında yer alan basit betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için araştırmacı tarafından hazırlanan 15 maddelik anket kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum ilinde görev yapan 3484 sınıf öğretmeni, örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen dört sınıf düzeyinde de öğretmenlik yapmış 120 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarındaki kültürel öğeleri kültür aktarımı için yeterli bulmadıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ders kitabı, millî kültür, kültür aktarımı, sınıf öğretmeni

ABSTRACT

Nations, in order to survive, feel the need to keep their cultures alive and pass them on to future generations. They also use various tools to fulfill this requirement. One of these tools is coursebooks. Coursebooks should serve the cultural transfer function of education. This research aims to determine the opinions of class teachers about the sufficiency of national culture elements involved in coursebooks for primary school. This study was carried out with this target in mind that an answer is sought to the question "What are the opinions of class teachers about if the coursebooks transmit the national culture sufficiently?" This research was handled by a quantitative approach. It was designed in a nonexperimental structure and carried out by using simple descriptive patterns that are involved in non-experimental patterns. The population of the research consists of 3484 primary school teachers who work in public and private schools in Erzurum in the 2021–2022 school year, and the sample consists of 120 class teachers who have worked at four class levels determined by using the purposeful sampling method that is one of the random sampling methods. A survey of 15 items prepared by the researcher was used in the research as a data collection tool. The primary school teachers who participated in the research expressed their thoughts that the coursebooks did not sufficiently transmit the national culture of the Turkish people.

Keywords: Coursebooks, culture transfer, national culture, primary school teachers

Geliş Tarihi/Received: 27.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 30.05.2022

Yayın Tarihi/Publication Date: 27.12.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Mustafa Halit KAKŞA
E-mail: mustafahalitkakşa@gmail.com

Cite this article as: Yılar, Ö., & Kakşa, M. H. (2023). Ders kitaplarında millî kültürün yeterince aktarılıp aktarılmadığına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Educational Academic Research*, 51, 1-10.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Kültür, bir milletin varoluşu ile beraber biriktirmeye başladığı (Kapanzade, 2018), onları diğer toplumlardan ayıran her türlü geleneklerini, göreneklerini, şarkılarını, şiirlerini, masallarını, atasözlerini,

inançlarını, yaşayış tarzlarını vb. içeren maddi ve manevi unsurlar (Karakuş, 2016) ve bu unsurları gelecek nesillere aktarmada kullanılan araçların bütünüdür (TDK, 2020). Kültür, milletler ve milletleri oluşturan bireyler açısından oldukça önemlidir. Kültür sayesinde topluluklar millet olma özelliğine kavuşurlar (Karakuş, 2016). Ayrıca milletlerin sahip oldukları millî kültürleri, o milletin birlik ve beraberliklerini koruması açısından da hayatidir (Çengelci, 2012). Toplumsal işlevi bu kadar önemli olan söz konusu kavramın süreklilik arz etmesi için korunabilmesi ve yaşatılması gerekir (Türkmen, 2012). Bu da kültür aktarımını gerekli hâle getirmektedir (Gülden, 2019; Kapanzade, 2018; Uyar, 2007).

Kültür aktarımı, bir milletin sahip olduğu millî kültürünün yeni nesillere aktarılması, kavratılması ve benimsetilmesini ifade etmektedir (Uyar, 2007). Kültürleme olarak da karşımıza çıkan kültür aktarımı sayesinde kültüre ait öğeler gelecek nesillere taşınarak kültürün devamlılığı sağlanmış olur (Şahin, 2019). Milletler günümüzde bu amaçla eğitimi bir araç olarak kullanmaktadırlar (Akyol & Kızıltan, 2019; Duman, 2012; Güfta & Kan, 2011; Gülveren, 2018). Milletlerin sahip olduğu değer ve normlarla şekillenen eğitim sistemi sayesinde kültürel öğeler yeni kuşaklara aktarılmaktadır (Şahin, 2019; Tezcan, 1978).

Ülkemizde hem yaygın hem de örgün eğitimle kültür aktarımı sağlansa da, bu konudaki asıl görev örgün eğitime düşmektedir. Örgün eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü kurum ise okuldur (Gülden, 2019). Devletler, okullarda örgün eğitimle sahip oldukları millî kültür öğelerini gelecek nesillere aktararak öğrencilerin kültürel gelişimlerini ve milletlerinin devamlılığını sağlarlar (Uyar, 2007). Bu durum Millî Eğitim Temel Kanunu'nda da açıkça belirtilmektedir. Kanun'un temel amaçlarının bulunduğu ilk maddesinde yer alan "*Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren...*" ibaresi bu durumun en iyi göstergesidir (T.C. Resmi Gazete, 1973).

Alanyazın incelendiğinde kültür aktarımı ile ilgili temelde iki farklı odak etrafında toplanan araştırmalar ile karşılaşmıştır. Bunlardan ilkinin, ikinci bir dil öğrenimi veya öğretimi sırasında farklı kültürlerle sahip bireye yapılan kültürel aktarımı incelemek amacıyla yapılan çalışmalar oluşturmaktadır (Caner ve ark., 2019; Çelik & Genç, 2019; Çetin, 2012; Ertuğrul, 2015; İşcan, 2017; İşcan & Yasıtaş, 2018; Karaman, 2016; Kidwell, 2019; Kim, 2020; Kirkwood, 1973; Köşker, 2015; Morali & Göçer, 2019; Nguyen, 2017; Solgi & Tafazoli, 2018; Tanrıkulu & Çelik, 2019; Yazıcı & Göktentürk, 2020). Diğer araştırmaların odağında ise Türk öğrencilere yapılan kültürel aktarım ele alınmıştır.

İkinci türü oluşturan Türk öğrencilere kendi millî kültürlerini aktarma odağındaki araştırmaların çoğunun ortaokul kademesinde yapıldığı görülmektedir. Bu durum alanyazında karşılaşılan ilk eksiklik olarak düşünülebilir. Yapılan bu çalışmalarda kültürün türküler (Ünlüer, 2018), sanat (Sarı, 2019), halk oyunları (Mete, 2020), oyuncaklar (Özyürek ve ark., 2018), çizgi filmler (Türkmen, 2012), yazılı anlatım ürünleri (Tekşan, 2010), masallar (Küçükbasmacı & Öztürk, 2011), millî oyunlar (Bay, 2018), deyimler (Barutçu & Açık, 2018), kalıp sözler (Okuyan, 2012), televizyon dizileri (Yılmaz, 2018) aracılığıyla aktarımı araştırılmıştır. Bu durum kültür aktarımında farklı araçların kullanılabilceğini göstermektedir.

Örgün eğitim sürecinde kültür aktarımı için kullanılan bir diğer araç ise ders kitaplarıdır. Ders kitapları toplumun her kesiminin ulaşabildiği, ortak dilin hâkim olduğu bir kültür aktarım aracıdır (Daşdemir, 2018). Ders kitapları öğretmenlerin en önemli yardımcıları olmakla beraber (Gülersoy, 2013) öğretim gücünü artıran, sistematik bir

öğretim yapılmasına olanak sağlayan, öğrencilerin bu bilgilere istediği zaman ulaşabilmelerine imkân veren eğitim öğretimin vazgeçilmez araçlarıdır (Kapanzade, 2018; Ünal, 2013). Ders kitaplarını bir kültür aktarım aracı olarak ele alan çalışmaların ise kendi aralarında iki gruba ayrıldığı söylenebilir: Kültürel aktarımın Sosyal Bilgiler dersi ve kitabı aracılığıyla, dil öğretimine paralel olarak Türkçe dersi ve kitabı aracılığıyla yapıldığı düşüncesine dayanan araştırmalar. Bu iki görüşe göre kültür aktarımının yapıldığı dersler farklılaşmakta ve araştırmacının ele aldığı ders ağır basmaktadır. Bunu araştırmacıların şu sözlerinden de anlamak mümkündür: "*Örgün eğitim kurumlarında okutulan dersler içinde çocuğun kültürel kimlik gelişimine katkı sağlayacak en önemli dersin Türkçe dersi olduğu kanaati oluşmuştur*" (Kan, 2010), "*Sosyal Bilgiler eğitimi, öğrencilerin kültürlerine ait öğeleri öğrenmesi, benimsemesi ve kültürünü en iyi şekilde tanıyıp tanıttırmasında en etkili ders olarak karşımıza çıkmaktadır*" (Sertkaya, 2010). Bu durum millî kültürün aktarımı konusunda derslerin rolü hakkında fikir birliği sağlanamadığını göstermektedir. Fakat Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları incelendiğinde her iki ders programının da "*millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş... bireyler yetiştirmek*" genel amacı altında kültür ile ilgili özel amaçlar yer almaktadır. Türkçe dersinin özel amaçları arasında "*millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi...*" (MEB, 2019), sosyal bilgiler dersinin özel amaçları arasında "*Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri...*" (MEB, 2018) ifadeleri bulunmaktadır. Bu ifadeler kültür aktarımı açısından ders bazında herhangi bir dersin üstünlüğünün söz konusu olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ayrıca kültür aktarımını aynı ders özelinde ele alan araştırmaların sonuçları arasında da çelişkiler vardır. Kimi araştırmacılar belirli bir ders kitabındaki kültürel öğelerin yeterli olduğunu düşünürken (Kan, 2010; Kapanzade, 2018) kimi araştırmacılar kültürel öğelerin eksik olduğunu düşünmüşlerdir (Matan, 2004; Okur, 2013). Böyle bir sonucun ortaya çıkması olağanüstü bir durum değildir. Ders kitaplarında yer alan kültürel değerlerin azlığı veya çokluğu noktasında belirleyici bir ölçüt olmaması, araştırmacının sonucu yorumlamasını gerekli kılmakta ve farklı yorumlamalara zemin hazırlamaktadır.

Alanyazın incelemesi sonucunda yukarıda özetlenmeye çalışıldığı şekliyle yapılan çalışmaların ve çalışma sonuçlarının çelişkileri ve sınırlılıkları olduğu görülmektedir. Bu çelişki ve sınırlılıkların ortaya çıkardığı soru işaretlerini giderme amacı güden bu araştırma ile sınıf öğretmenlerinin ilkökul ders kitaplarının millî kültürü aktarmadaki yeterliliğine ilişkin düşüncelerinin ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket maddelerinin tüm millî kültür öğelerini içermesi sebebiyle bu alanda yapılan diğer çalışmalara göre daha geniş bir veri ortaya koyduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırma verilerinin kaynağının öğretmenler oluşu millî kültürü aktarmada ders kitaplarının yeterliliği noktasında geçerli bir görüş sunabileceği ve bu verilerin ders kitabı hazırlayanlar için önemli olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ilkökul ders kitaplarında yer verilen millî kültür öğelerinin yeterliliği ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Sözü edilen amaç doğrultusunda yapılan bu araştırmada "*Sınıf öğretmenlerinin ilkökul ders kitaplarının millî kültürü yeterince aktarıp aktarmadığına ilişkin düşünceleri nelerdir?*" sorusuna cevap aranmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli/Deseni

Yapılan bu araştırma, nicel bir yaklaşımla ele alınmıştır. Nicel yaklaşımla yapılan araştırmalar temelde deneysel ve deneysel olmayan araştırmalar olmak üzere iki gruba ayrılırlar (Christensen ve ark., 2014). Araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin düşüncelerini belirlemek olduğundan deneysel olmayan bir yapıda tasarlanmış, deneysel olmayan desenler içerisinde yer alan basit betimsel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Basit betimsel araştırmalar, bir şeyin geçmişteki veya şu anki durumunu var olduğu hâliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda bir gruba ait düşünceler, tutumlar, davranışlar veya grubun sahip oldukları herhangi bir özellik tanımlanır (McMillan & Schumacher, 2010).

Araştırmanın basit betimsel desenle ele alınmasının bir diğer sebebi de bu desenin belirli bir konu veya sorun ile ilgili yapılacak olan ilk araştırmalar için oldukça uygun oluşudur (McMillan & Schumacher, 2010). Alanyazında konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde ders kitaplarında kültürel öğelerin sadece tek bir boyutun ele alındığı ve yeterliliğinin araştırmacılar tarafından yorumlandığı görülmektedir. Yapılan bu araştırma ile ders kitaplarında ilk defa kültürün tüm alt boyutlar incelenerek asıl uygulayıcılar olan öğretmenlerin bu konudaki düşüncelerinin ortaya konulmuş olduğu düşünülmektedir.

Araştırma basit betimsel araştırmalar içerisinde yer alan kesitsel araştırma tasarımı ile yapılmıştır. Kesitsel tasarımla yapılan çalışmalarda araştırmacı katılımcılardan verileri kısa bir süre içinde ve sadece bir kez toplamaktadır (Christensen ve ark., 2014; Cresswell, 2019; Fraenkel ve ark., 2012). Bu özelliğiyle kesitsel araştırmalar oldukça ekonomiktir. Kesitsel araştırmaların dezavantajı ise zaman içindeki değişimi ve gelişimi görme şansının olmayışıdır (Gay ve ark., 2012). Kesitsel araştırma tasarımı farklı türlerde yapılabilmektedir. Araştırmada Cresswell'in (2019) "Tutumlar ve Pratikler" adı ile bahsettiği kesitsel araştırma türü kullanılmıştır. Bu türde sadece var olan tutumlar ve uygulamalar incelenmekte, herhangi bir karşılaştırma veya değerlendirme yapılmamaktadır.

Örneklem/Çalışma Grubu

Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim ders kitaplarının millî kültürü yeterince aktarıp aktarmadığına ilişkin düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın evrenini 2021–2022 eğitim-öğretim yılı içerisinde Erzurum ilinde resmi ve özel okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninin belirlenmesinde Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019–2020 örgün eğitim istatistiklerinden yararlanılmıştır (MEB, 2020). Bu istatistik bilgileri incelendiğinde Erzurum ilinde resmi okullarda ilköğretim düzeyinde görev yapan 3339 öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. Özel okullarda ise bu sayı 145'dir. Dolayısıyla evren 3484 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi, araştırmacının amaçları doğrultusunda evrenden gerekli gördüğü özelliklere sahip kişileri seçtiği örnekleme yöntemidir (Christensen ve ark., 2014; Gay ve ark., 2012; McMillan & Schumacher, 2010). Bu çalışmada araştırmacının belirlediği öğretmenlerin sahip olmaları gereken özellik, dört sınıf düzeyinde de öğretmenlik yapmış olmalarıdır. Söz konusu ölçütün belirlenmesindeki temel düşünce, öğretmenlerin

tüm sınıf düzeylerinde öğretmenlik yapmalarının tüm sınıf düzeyindeki kitapları kullanmış olmaları anlamına gelmesi, dolayısıyla ders kitaplarının kültürel aktarımdaki yeterlilikleri hakkındaki düşüncelerinin daha geçerli olacağı varsayımdır. Fakat istatistik bilgileri incelendiğinde kaç öğretmenin dört sınıf seviyesinde de öğretmenlik yaptığı ile ilgili bilgiler bulunmadığından araştırmanın evreni belirlenirken bu sayıya bakılmaksızın tüm sınıf öğretmenleri sayısı dikkat alınmış ve araştırmada örneklem olarak dört sınıf düzeyinde de öğretmenlik yapmış 120 sınıf öğretmeni belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, seçilmiş bir katılımcı grubu tarafından cevaplanacak bir dizi yazılı sorudan oluşan veri toplama aracıdır (Gay ve ark., 2012). Anketler; katılımcıların tutumlarını, düşüncelerini ve inançlarını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (McMillan & Schumacher, 2010).

Araştırmada anket yöntemleri arasında yer alan internet anketi kullanılmıştır. Bu yöntemde soru formu ya da bu formun yer aldığı internet adresinin bağlantısı katılımcılara gönderilmekte ve katılımcılardan ankette yer verilen soruları cevaplamaları istenmektedir (Baş, 2013). İnternet anketleri sayesinde veriler ekonomik şekilde hızlıca toplanabilmekte, kayıp verilerin oluşması engellenilmekte, anketörden ve veri toplama sürecinde kaynaklanabilecek hataların önüne geçilebilmekte ve coğrafi olarak ulaşılması mümkün olmayan kişilere kolayca ulaşılabilirliktedir (Baş, 2013; McMillan & Schumacher, 2010). İnternet anketi için "Google Formlar" adlı web tabanlı anket hizmetinden faydalanılarak elde edilen anket katılımcılara ulaştırılmıştır.

Anketin maddeleri oluşturulurken kültürün alt boyutları alanyazın taraması ile belirlenmeye çalışılmıştır. Anket maddelerinde kullanılacak millî kültüre ait öğeler için tek bir araştırma ve kişiye dayalı sınıflama tercih edilmemiş birçok araştırma ve sınıflamadan yararlanılarak bir çerçeve oluşturulmaya çalışılmıştır (Acıyan, 2001; Artun, 2005; Babayiğit, 2017; Çolak, 2008; Kafesoğlu, 1977; Örnek, 1977; Sidekli & Karaca, 2013; Şengül, 1994; Yılar, 2018). Oluşturulan çerçeve içerisinde yer alan kültürel öğeler ilköğretim ders programları incelenerek ilköğretim düzeyinde daraltılmış ve maddelerin yazımı için hazır hâle getirilmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket için Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi alanında iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda belirlenen madde sayısı önce 39'dan 24'e ardından 24'ten 15'e indirilmiştir. Anket maddelerinin sayılarının düşmesinde bazı millî kültür öğelerinin tek bir soru altında birleştirilmesi ve bazı öğelerin kapsamının genişliği nedeniyle çıkarılması sebep olmuştur. Ayrıca bu maddeler hâlihazırda eğitim-öğretim faaliyetleri yürüten iki sınıf öğretmenine gönderilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin de görüş ve önerilerinin ardından anket soruları tekrar düzenlenmiş ve ön uygulama yapmak amacıyla 4 sınıf öğretmenine gönderilmiştir. Bu uygulama ardından soruların anlaşılabilirliğini artırmak amacıyla bazı sorulara örnekler yazılmış ve anket nihai şekline ulaştırılmıştır.

Ankete yer alan soruların tümünde öğretmenlerden kültürün ilgili ögesine ilişkin ders kitaplarının yeterliliği ile ilgili düşüncelerini "evet," "kısmen," "hayır" ifadelerinden birini seçerek iletmeleri istenmiştir.

Uygulama/İşlem/Süreç

Araştırmada verilerin toplanmasına araştırmanın gerçekleştirilmesinin etik açıdan herhangi bir problem oluşturmayacağına dair

etik kurul uygunluk belgesinin alınmasıyla başlamıştır. Ardından katılımcıların öğretmenler oluşu nedeniyle bağlı buldukları kurum olan Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilgili biriminden gerekli izinler alınmıştır. Söz konusu izinlerin alınmasının ardından Erzurum iline bağlı ilkokullar ziyaret edilip araştırma ile ilgili belgeler sunulmuş ve araştırmanın örnekleme için uygun olan sınıf öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Sınıf öğretmenleri araştırma ve veri toplama aracı hakkında bilgilendirilerek cevaplamaları için internet anketi öğretmenlere gönderilmiştir.

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Araştırmanın geçerlik, güvenilirlik ve etik açıdan uygunluğunu sağlamak amacıyla aşağıda yer alan uygulamalar gerçekleştirilmiştir:

Araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla veri toplama aracı hazırlanırken kültürün tüm boyutlarıyla ele alındığına emin olmak amacıyla geniş çaplı alanyazın taraması yapılmış ve bu öğeler derlenip bir havuz oluşturulmuştur. Ardından ilkokul öğretim programları ve ders kitapları incelenerek bu öğelerden ilkokul düzeyine uygun olanlar seçilmiş ve anket maddeleri hazırlanmıştır. Bu süreçte öğelerin seçimi ve soruların yazımı için uzman görüşüne başvurulmuştur.

Ayrıca örneklem ve çalışma grubu belirlenirken Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı istatistiki bilgiler dikkate alınarak evren tam olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde ise öğretmenlerin 4. sınıf düzeyinde öğretmenlik yapmış olmaları, örnekleme seçim kriteri olarak belirlenmiş bu sayede verilerin daha geçerli olacağı düşünülmüştür.

Veri toplama aracında yer alan soruların açık net ve anlaşılır olduğuna emin olmak amacıyla iki öğretmenle ön uygulama yapılmış, alınan dönütler doğrultusunda gerekli görülen sorular üzerinde düzeltme ve örnekleme yapılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına dair Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 19.03.2021 tarihli, 26 nolu kararla gerekli onaylar alınmıştır.

Ayrıca araştırma verilerinin toplanabilmesi amacıyla Erzurum Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden alınan 25.10.2021 tarih ve E-366 48235-605.01-35490293 sayılı yazı ile gerekli izin alınmıştır.

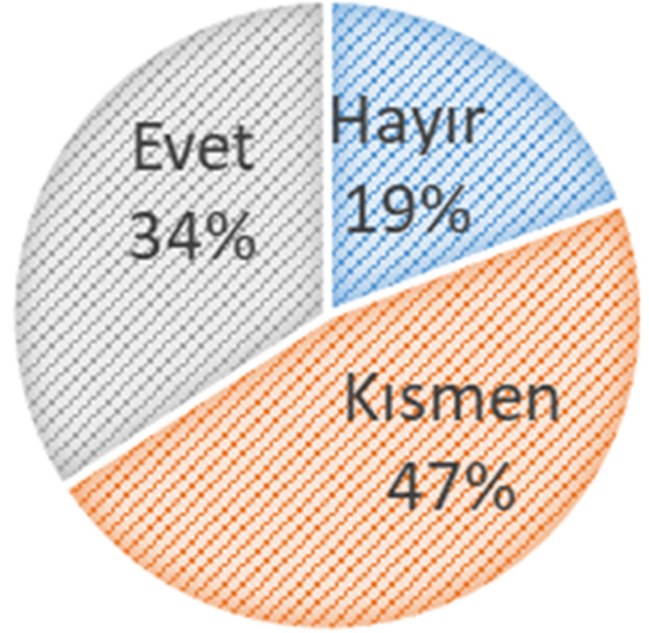
Verilerin Analizi

Araştırmada anketler ile toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik kullanılmıştır. Betimsel istatistik var olan durumu betimlemeyi amaçlayan istatistik türüdür. Ankette yer alan sorulara verilen cevaplar Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), 22.0 (IBM Corp.; Armonk, NY, ABD) ve Microsoft Excel 2016 programları yardımıyla analiz edilerek ulaşılan bulgular görselleştirilmiş ve ilgili soruyla beraber sunulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular veri toplama aracıyla yer alan soru sıralaması ile sunulmuştur.

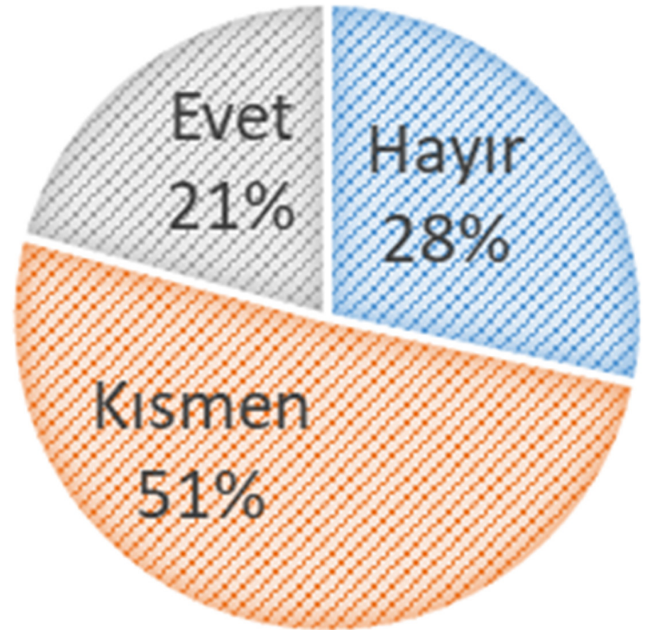
Şekil 1 incelendiğinde "Ders kitaplarında millî gün ve bayramlara yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 34'ünün (n=41) "evet," yüzde 47'sinin (n=56) "kısmen" ve yüzde 19'unun (n=23) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 1.

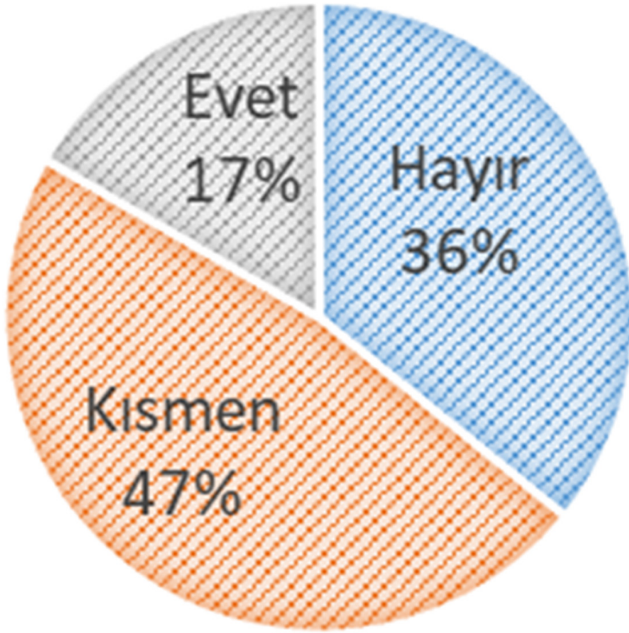
Ders kitaplarında millî gün ve bayramlara yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

Şekil 2 incelendiğinde "Ders kitaplarında Türkiye'nin tarihi, doğal, turistik yerlerinin tanıtımına yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 21'inin (n=25) "evet," yüzde 51'inin (n=61) "kısmen" ve yüzde 28'inin (n=34) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 2.

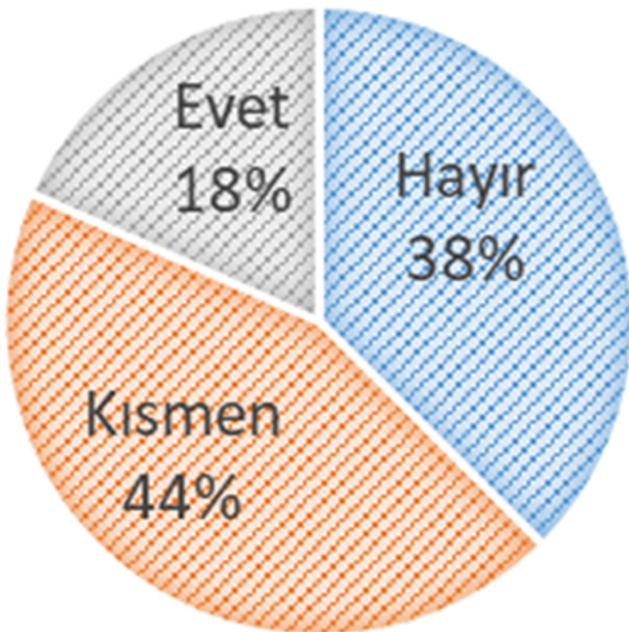
Ders kitaplarında Türkiye'nin tarihi, doğal, turistik yerlerinin tanıtımına yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

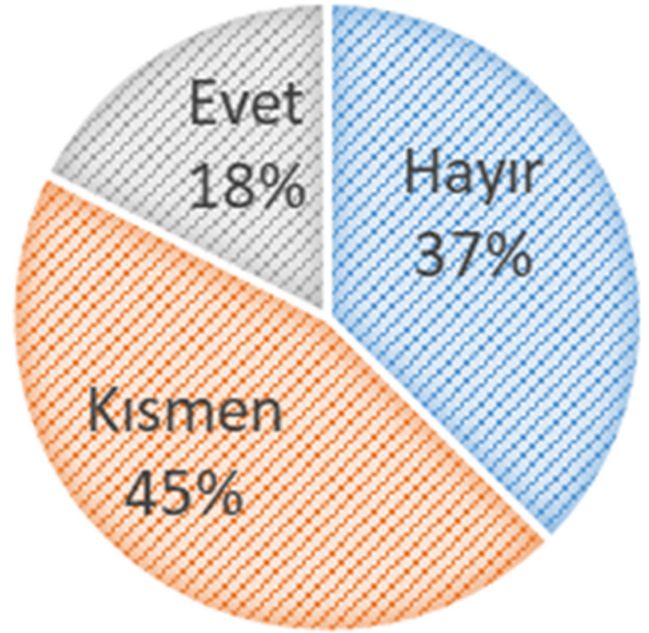
Şekil 3.
Ders kitaplarında Türk kültüründe yer alan önemli şahsiyetlere yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

Şekil 3 incelendiğinde “Ders kitaplarında Türk kültüründe yer alan önemli şahsiyetlere yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerden yüzde 17’sinin (n=20) “evet,” yüzde 47’sinin (n=57) “kısmen” ve yüzde 36’sının (n=43) “hayır” cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 4 incelendiğinde “Ders kitaplarında destan, masal, halk hikâyeleri ve halk şiirleri gibi halkın edebi ürünlerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerden yüzde 18’inin (n=22) “evet,” yüzde 44’ünün (n=53) “kısmen” ve yüzde 38’inin (n=45) “hayır” cevabını verdiği görülmektedir.

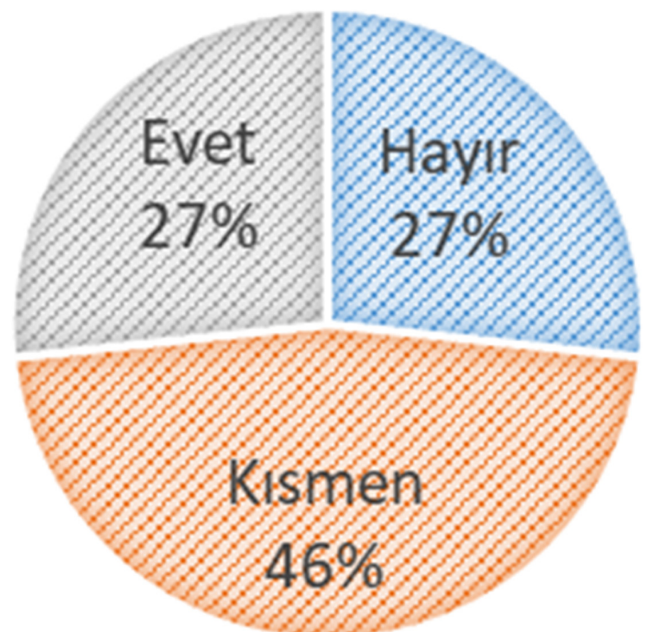
Şekil 4.
Ders kitaplarında destan, masal, halk hikâyeleri ve halk şiirleri gibi halkın edebi ürünlerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

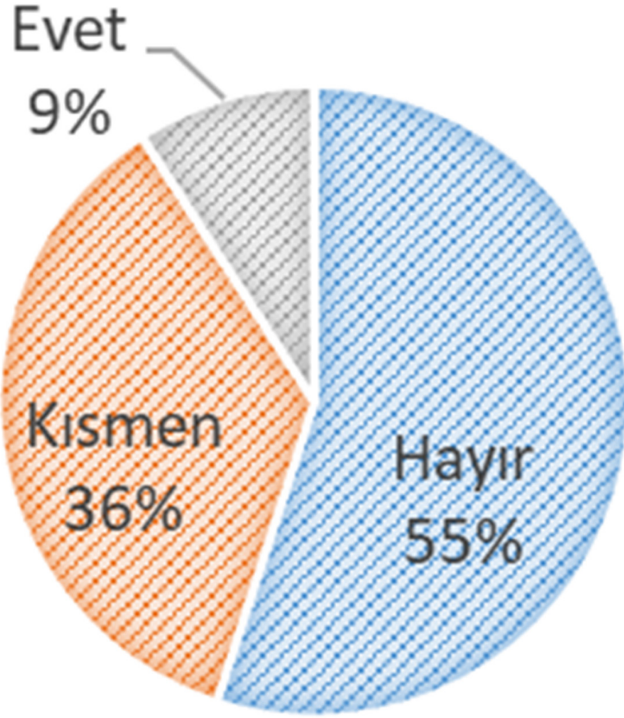
Şekil 5.
Ders kitaplarında halk tiyatrosuna (meddahlık, ortaoyunu, Karagöz, kukla ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

Şekil 5 incelendiğinde “Ders kitaplarında halk tiyatrosuna (meddahlık, ortaoyunu, Karagöz, kukla vd.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerden yüzde 18’inin (n=21) “evet,” yüzde 45’inin (n=54) “kısmen” ve yüzde 37’sinin (n=45) “hayır” cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 6 incelendiğinde “Ders kitaplarında özlü sözlere (atasözü, deyim, tekerleme vd.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?” sorusuna öğretmenlerden yüzde 27’sinin (n=32) “evet,” yüzde 46’sının (n=56) “kısmen” ve yüzde 27’sinin (n=32) “hayır” cevabını verdiği görülmektedir.

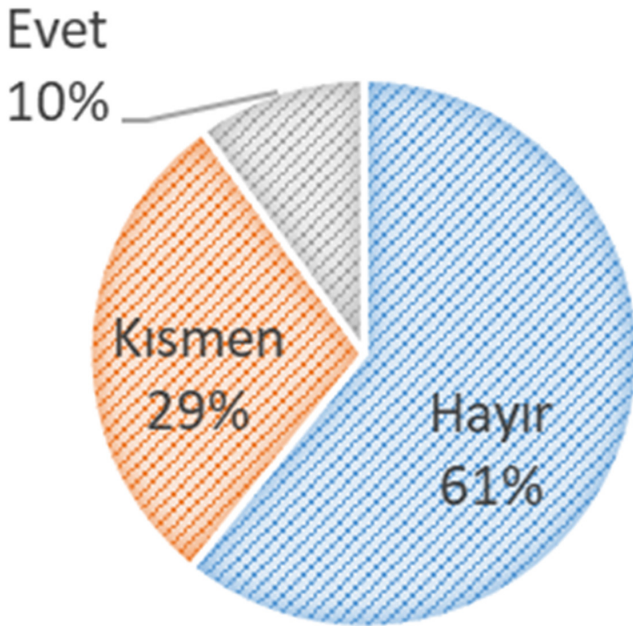
Şekil 6.
Ders kitaplarında özlü sözlere (atasözü, deyim, tekerleme ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

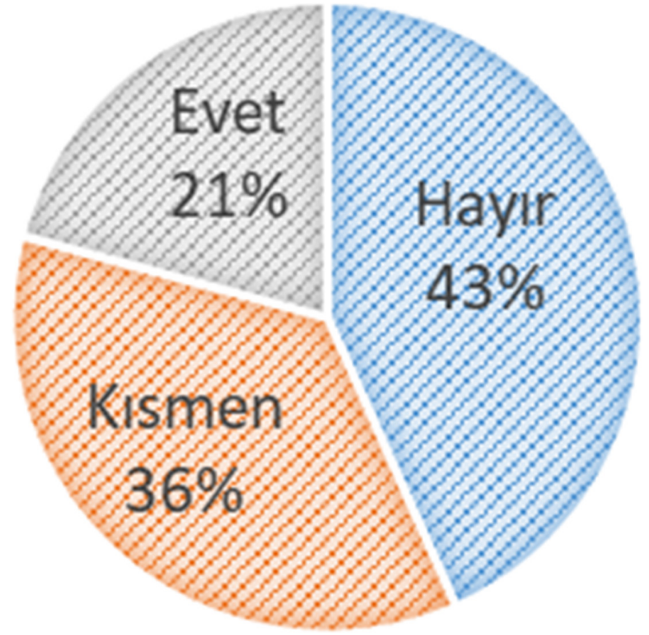
Şekil 7.
Ders kitaplarında halk oyunlarına (danslarına) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

Şekil 7 incelendiğinde "Ders kitaplarında halk oyunlarına (danslarına) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 9'unun (n=11) "evet," yüzde 36'sının (n=43) "kısmen" ve yüzde 55'inin (n=66) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 8 incelendiğinde "Ders kitaplarında geleneksel mesleklere (dokumacılık, çinicilik, bakırcılık, deri işçiliği ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden

Şekil 8.
Ders kitaplarında geleneksel mesleklere (dokumacılık, çinicilik, bakırcılık, deri işçiliği ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

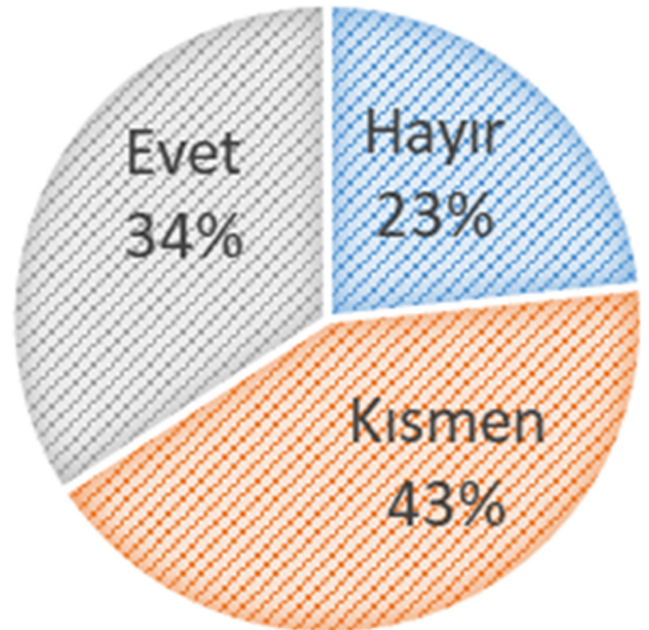

Şekil 9.
Ders kitaplarında köy ve kent yaşamına ilişkin bilgilere yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

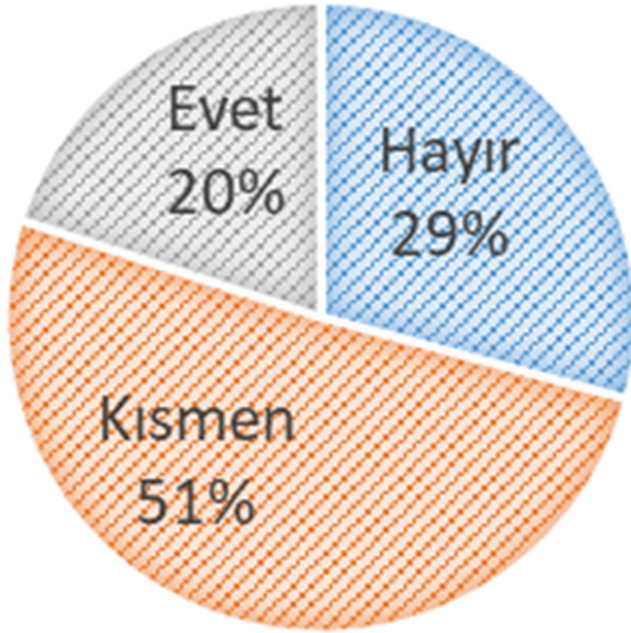
yüzde 10'unun (n=12) "evet," yüzde 29'unun (n=35) "kısmen" ve yüzde 61'inin (n=73) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 9 incelendiğinde "Ders kitaplarında köy ve kent yaşamına ilişkin bilgilere yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 21'inin (n=25) "evet," yüzde 36'sının (n=43) "kısmen" ve yüzde 43'ünün (n=52) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 10 incelendiğinde "Ders kitaplarında halkın aile yaşamı ve akrabalık ilişkilerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 34'ünün (n=41) "evet,"

Şekil 10.
Ders kitaplarında halkın aile yaşamı ve akrabalık ilişkilerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

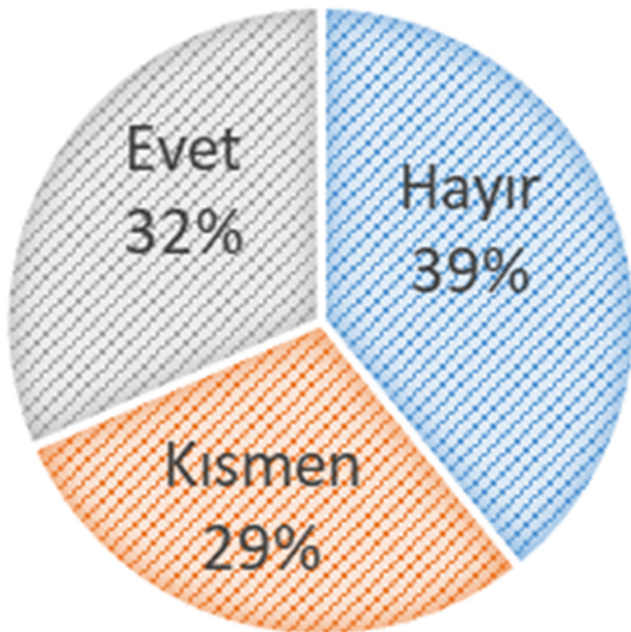

Şekil 11.
Ders kitaplarında halkın inanç, örf, adet, gelenek ve göreneklerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

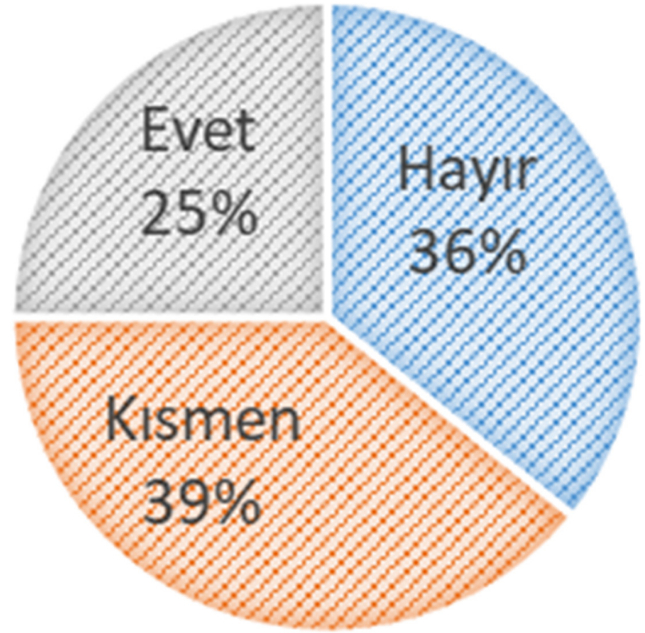
yüzde 43'ünün (n=51) "kısmen" ve yüzde 23'ünün (n=28) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 11 incelendiğinde "Ders kitaplarında halkın inanç, örf, adet, gelenek ve göreneklerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 20'sinin (n=24) "evet," yüzde 51'inin (n=61) "kısmen" ve yüzde 29'unun (n=35) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 12 incelendiğinde "Ders kitaplarında geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarına yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 32'sinin (n=41) "evet," yüzde

Şekil 12.
Ders kitaplarında geleneksel çocuk oyun ve oyuncaklarına yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

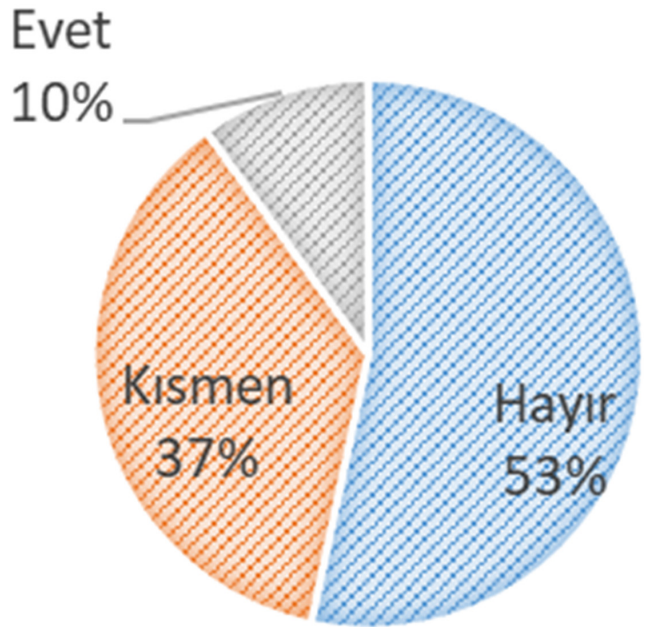

Şekil 13.
Ders kitaplarında halkın yeme içme alışkanlıkları ve sofraya kültürüne yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

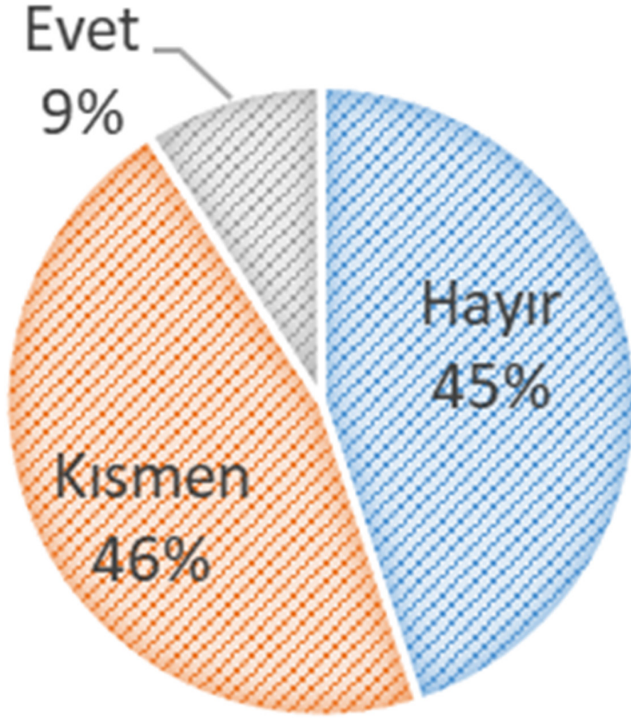
29'unun (n=38) "kısmen" ve yüzde 39'unun (n=51) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 13 incelendiğinde "Ders kitaplarında halkın yeme içme alışkanlıkları ve sofraya kültürüne yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 25'inin (n=30) "evet," yüzde 39'unun (n=47) "kısmen" ve yüzde 36'sinin (n=43) "hayır" cevabını verdiği görülmektedir.

Şekil 14 incelendiğinde "Ders kitaplarında Türk kültürüne ait müzik ve müzik aletlerine yeterince yer verildiğini düşünüyor

Şekil 14.
Ders kitaplarında Türk kültürüne ait müzik ve müzik aletlerine yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

Şekil 15.

Ders kitaplarında geleneksel sporlara (yağlı güreş, cirit atma, okçuluk ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz? sorusuna verilen cevaplar.

musunuz" sorusuna öğretmenlerden yüzde 10'u (n=12) "evet," yüzde 37'si (n=44) "kısım" ve yüzde 53'ü (n=64) "hayır" şeklinde yanıtlamışlardır.

Şekil 15 incelendiğinde "Ders kitaplarında geleneksel sporlara (yağlı güreş, cirit atma, okçuluk ve ark.) yeterince yer verildiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerden yüzde 9'u (n=11) "evet," yüzde 46'sı (n=55) "kısım" ve yüzde 45'i (n=54) "hayır" şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tartışma

Eğitimin bir işlevi de içinde buldukları kültür ve uygarlığı koruma, geliştirme ve gelecek nesillere aktarmaktır (Akyüz, 2016). Toplumun her kesiminde kullanılan ders kitapları ise birer kültür aktarım araçlarıdır (Daşdemir, 2018). Bu araçlar toplumun millî kültürünü aktarmada büyük öneme ve role sahiptirler (Kapanzade, 2018).

Sınıf öğretmenlerinin ilkökul ders kitaplarında yer verilen millî kültür öğelerinin kültür aktarımı açısından yeterliliği ile ilgili düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin ders kitaplarındaki 15 kültür öğesinden 10 öğenin yeterliliğine ilişkin "kısım" cevabını "evet" ve "hayır" cevaplarına kıyasla daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Sadece halkın geleneksel oyunları (dansları), geleneksel meslekleri, köy ve kent yaşamı, geleneksel oyun ve oyuncakları, geleneksel halk müziği ve müzik aletlerini içeren maddelerde kısmen cevabı "evet" ve "hayır" cevabına oranla daha az tercih edilmiştir. Millî kültür öğelerinin yeterliliğine ilişkin verilen bu "kısım" cevapları, öğretmenlerin ders kitaplarında ilgili öğenin yer verilme sıklığının artırılması gerektiğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Benzer bir durumda ders kitaplarının yeterliliğine ilişkin yapılmış bir çalışmada karşılaşılmış,

öğretmenlerin evet veya hayıra eşit uzaklıkta oluşunun öğretmenlerin ders kitaplarından kaynaklanan sorunlar yaşamalarıyla açıklanabileceği dile getirilmiştir (Epçaçan & Okçu, 2010).

Kısmen cevabı göz ardı edilip "evet" ve "hayır" cevapları ayrıca incelendiğinde yeterli bulunan kültürel öğelerin sadece millî gün ve bayramlar, aile yaşamı ve akrabalık ilişkileri olduğu görülmektedir. Bu da sınıf öğretmenleri tarafından ders kitaplarında 15 kültür öğesinden 13'ünün yeterli görülmediği şeklinde yorumlanabilir. Sınıf öğretmenlerinin yetersiz olduğu düşündüğü kültürel öğeler ise tarihi, doğal, turistik yerler; kültürel şahsiyetler; destan, masal, halk hikayeleri ve halk şiirleri; halk tiyatrosu; halk oyunları (dansları); geleneksel meslekler; köy ve kent yaşamı; inanç, örf, adet, gelenek ve görenekler; geleneksel oyun ve oyuncaklar; yeme içme alışkanlıkları ve sofr kültürü; müzik ve müzik aletleri; geleneksel sporlardır. Ders kitaplarıyla ilgili çalışmalar incelendiğinde araştırma sonucuyla benzer şekilde bazı kültürel öğelerin diğerlerine nazaran daha fazla ihmal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (Gülde, 2019; Okur, 2013).

Ders kitaplarında yer verilen millî kültür öğelerine ilişkin yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde araştırma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki Kolaç'a (2009) ait olan çalışmadır. Bu çalışmada hem ilkökul hem ortaokul düzeyinde yer alan Türkçe ders kitapları ve Türkçe öğretim programları incelenmiş, somut olmayan kültürel miras öğeleri yetersiz olarak yorumlanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulduğu başka bir çalışmada hayat bilgisi ders kitapları özelinde "kültürümüzün gelişmesi ve devamının sağlanması konusunda yeteri kadar nitelikli olmadığı" sonucuna ulaşılmıştır (Güven, 2010). Diğer araştırmalar incelendiğinde araştırma bulgularını destekler sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Ortaokul Türkçe öğretmenleri ders kitaplarının millî kültürü aktarmada yetersiz olduklarını düşünmüşlerdir (Çarkıt, 2020; Çeçen ve ark., 2014; Duman, 2012; Okur, 2013). Benzer şekilde sosyal bilgiler ders kitaplarında da maddî kültür öğelerinin yeterli görüldüğü manevî kültür öğelerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Daşdemir, 2018).

Sonuç ve Öneriler

Bir insan topluluğunun millet olabilmesi, sahip olduğu millî kültürünü gelecek nesillere aktarmasıyla mümkündür. Bu gereklilik farklı ortamda, farklı araçlarla yerine getirilmektedir. Bu araçlardan biri de ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının kültürü yaşatması ve aktarması bir insan topluluğunun millet olarak hayatına devam edebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada ders kitaplarının söz konusu önemi üzerinde durulmaya çalışılmış, ders kitaplarının millî kültürü aktarma noktasında yeterliliği ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri ankette yer alan soruların tümüne "evet" cevabına oranla "kısım" ve "hayır" cevaplarını daha fazla vererek ders kitaplarının Türk halkının millî kültürünü yeterince aktarmadığı şeklindeki düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Anket maddelerine verilen "Kısım" cevabı göz ardı edildiğinde ise sınıf öğretmenleri ders kitaplarında Türk halkının millî gün ve bayramlarına, halkın aile yaşamı ve akrabalık ilişkisine yeterince yer verildiğini düşünürken tarihi, doğal, turistik yerlerin tanıtımına; önemli kültürel şahsiyetlere; destan, masal, halk şiiri ve halk hikayelerine; halk tiyatrosuna; halk oyunlarına; deyim, atasözü, tekerleme gibi özlü sözlere; geleneksel mesleklerle; köy ve kent yaşamına; inanç, örf, adet, gelenek ve göreneklere; geleneksel

oyun ve oyuncaklara; yeme—içme alışkanlıkları ve sofraya kültüre; müzik ve müzik aletlerine; geleneksel sporlara yeterince yer verilmediğini ve ders kitaplarının bu açıdan geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Yapılan bu araştırma neticesinde elde edilen sonuçlar doğrultusunda gelecek çalışmalar için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Araştırma farklı sınıf düzeylerinde görev yapan sınıf öğretmenleriyle yapılarak 1., 2., 3., ve 4. sınıf ders kitaplarının millî kültürü aktarmadaki yeterliliklerinin farklı olup olmadığı araştırılabilir.
2. Araştırma ortaokul düzeyinde görev yapan farklı branş öğretmenleriyle gerçekleştirilerek farklı derslere ait kitapların millî kültürü aktarma noktasındaki yeterliliklerinin farklı olup olmadığı araştırılabilir.
3. Araştırmanın çalışma grubu ilkököl düzeyinde öğrencisi bulunan velilerle gerçekleştirilerek velilerin bu konudaki düşünceleri tespit edilebilir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan (Tarih: 19.03.2021, Sayı: 26) alınmıştır.

Katılım Onamı: Bu çalışmaya katılan katılımcılardan onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – Ö.Y., M.H.K.; Tasarım – Ö.Y., M.H.K.; Denetleme – Ö.Y., M.H.K.; Kaynaklar – Ö.Y., M.H.K.; Malzemeler – Ö.Y., M.H.K.; Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – Ö.Y., M.H.K.; Analiz ve/veya Yorum – Ö.Y., M.H.K.; Literatür Taraması – Ö.Y., M.H.K.; Yazıyı Yazan – Ö.Y., M.H.K.; Eleştirel İnceleme – Ö.Y., M.H.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Atatürk University Social Sciences and Humanities (Date: 19.03.2021, Number: 26).

Informed Consent: Written informed consent was obtained from participants who participated in this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Ö.Y., M.H.K.; Design – Ö.Y., M.H.K.; Supervision – Ö.Y., M.H.K.; Resources – Ö.Y., M.H.K.; Materials – Ö.Y., M.H.K.; Data Collection and/or Processing – Ö.Y., M.H.K.; Analysis and/or Interpretation – Ö.Y., M.H.K.; Literature Search – Ö.Y., M.H.K.; Writing Manuscript – Ö.Y., M.H.K.; Critical Review – Ö.Y., M.H.K.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

Kaynaklar

- Acıyan, M. (2001). *Cemil Meriç'te millî kültür unsurları* (Tez No. 110651) [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Akyol, C., & Kızıltan, Ö. (2019). Öğretmen adaylarının kültür kavramına ilişkin metaforları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 937–961. [CrossRef]

- Akyüz, Y. (2016). Eğitimin kültür ve uygarlıkları geliştirme ve yeni nesillere aktarma işlevi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 1–18.
- Artun, E. (2005). *Türk halk bilimi* (2. bas.). Karahan Yayıncılık.
- Babayiğit, Ö. (2017). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde kültürel öğeleri kullanma durumlarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 627–648.
- Barutçu, T., & Açık, F. (2018). Çocuk edebiyatı ürünlerinde yer alan deyimlerin kültür aktarımındaki rolü ve Türkçe ders kitaplarındaki deyimlerle örtüşme düzeyi. *Bilgi*, 86, 183–209.
- Baş, T. (2013). *Anket* (7. bas.). Seçkin Yayıncılık.
- Bay, D. N. (2018). Okul öncesi eğitimde bir kültür aktarımı: Millî oyunlar. *e-International Journal of Educational Research*, 9(2), 82–104. [CrossRef]
- Caner, M., Direkçi, B., & Kurt, B. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Dil Araştırmaları ve Eğitimi Dergisi*, 5(2), 76–92. [CrossRef]
- Çarkıt, C. (2020). Ortaokul Türkçe derslerinde kültür aktarımına yönelik uygulamalar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1380–1389. [CrossRef]
- Çeçen, M. E., Kurnaz, H., & Akaydın, Ş. (2014). Millî kültür teması metinlerinde tematik kelimeler üzerine bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 22–34.
- Çelik, H., & Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bir motivasyon ve kültür aktarım aracı: Gezi-gözlem etkinlikleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 4(4), 42–53.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185–203.
- Çetin, Y. (2012). Ders kitabı kültürü: Türk öğrencilerin düşünceleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 59–74.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2014). *Research methods, design and analysis* (12th ed.). Pearson.
- Çolak, S. (2008). *Türk millî kültür unsurları ve yozlaşma* (Tez No. 320443) [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi-Edirne]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Cresswell, J. W. (2019). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmaların planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi* (H. Ekşi, Çev., 2. bas.). Edam.
- Daşdemir, İ. (2018). Sosyal bilgiler ders kitaplarında Türk-kültür öğelerinin kullanımı. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 18(1), 215–228.
- Duman, İ. (2012). *İlköğretim ikinci kademedeki Türkçe ders kitaplarında yer alan millî kültür temasına ilişkin kazanımların değerlendirilmesi* (Tez No. 345852) [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eppaçan, C., & Okçu, V. (2010). İlköğretim ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 187, 39–51.
- Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı* (Tez No. 378275) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design & evaluate research in education* (8th ed.). McGraw Hill.
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2012). *Educational research competencies for analysis and applications* (10th ed.). Pearson.
- Güfta, H., & Kan, M. (2011). İlköğretim 7. sınıf Türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğeleri açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 239–256.
- Güliden, B. (2019). *Türkçe öğretim programlarının ve Türkçe ders kitaplarının kültür aktarımı bağlamında somut olmayan kültürel miras öğeleri açısından incelenmesi* (Tez No. 551293) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Gülersoy, A. E. (2013). İdeal ders kitabı arayışında sosyal bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts*, 2(1), 8–26.
- Gülveren, H. (2018). Eğitimin toplumsal temelleri. In A. Sarı (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* (1. baskı, ss. 97–111). Eğitim Yayınevi.
- Güven, S. (2010). İlköğretim hayat bilgisi dersi ders ve öğrenci çalışma kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(156), 84–95.

- İşcan, A. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarım aracı olarak filmlerden yararlanma. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 58, 437-452.
- İşcan, A., & Yassıtaş, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi iklim Türkçe öğretim seti örneği (b1-b2 düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47-66.
- Kafesoğlu, İ. (1977). *Türk millî kültürü* (1. bas.). Ötüken Yayıncılık.
- Kan, M. O. (2010). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları ilköğretim, 7. Sınıf Türkçe ders kitabının kültür öğeleri açısından incelenmesi (Tez No. 264777) [Yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi-Hatay]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kapanzade, D. Ü. (2018). Dil ve kültür aktarımında işlevsel bir araç olarak ders kitapları: Türkçe ders kitapları örneği. *Turkish Studies*, 13(27), 1575-1592. [CrossRef]
- Karakuş, N. (2016). Maysa ve Bulut isimli animasyon çizgi filmin kültürel öğeler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 134-149.
- Karaman, A. (2016). Teachers and learners attitudes culture and culture learning in a Turkish context. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 12(2), 1-12.
- Kidwell, T. (2019). Teaching about culture: The role of culture in second language teacher education programs. *Electronic Journal for English as a Second Language*, 22(4), 1-16.
- Kim, D. (2020). Learning language, learning culture: Teaching language to the whole student. *ECNU Review of Education*, 3(3), 519-541. [CrossRef]
- Kirkwood, J. M. (1973). Analysing linguistic and cultural content of foreign language text-books - Application of variety theory. *IRAL-International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 11(4), 369-385.
- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Millî Folklor*, 21(82), 19-31.
- Koşker, G. (2015). Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı: Fransız dili örneği. *Journal of Kırşehir Education Faculty*, 16(2), 409-421.
- Küçükbasmacı, G., & Öztürk, B. (2011). İlköğretim 6., 7., 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan masal metinlerinin kültür aktarımındaki rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 671-688.
- Matan, M. (2004). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında kültür öğeleri* (Tez No. 137665) [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep ep]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2010). *Research in education: Evidence-based inquiry* (7th ed.). Pearson.
- Mete, F. (2020). Türkçe öğretiminde görsel kültür ürünleri: Halk oyunlarının yeri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 2, 736-749.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal bilgilerdersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20C4%BOLG%20C4%BOLER%20C3%96%20C4%9ERET%20C4%BOM%20PROGRAMI%20.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%20C3%96%20C4%BOLG%20C4%BOLER%20C3%96%20C4%9ERET%20PROGRAMI%20.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). *Millî eğitim istatistikleri*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_ays_dosyalar/2020_09/04144812_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2019_2020.pdf
- Moralı, G., & Göçer, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür paylaşımına yönelik öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1115-1129. [CrossRef]
- Nguyen, T. T. T. (2017). Integrating culture into language teaching and learning: Learner outcomes. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 17(1), 145-155.
- Okur, A. (2013). Millî kültür ve folklorun Türkçe ders kitapları aracılığıyla aktarımı. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 877-904. [CrossRef]
- Okuyan, H. Y. (2012). İlköğretim Türkçe ders kitaplarından bir kültür aktarımı aracı olarak kalıp sözlerin kullanımı üzerine bir inceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 16(2), 31-46.
- Örnek, S. V. (1977). *Türk halkbilimi* (1. bas.). İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özyürek, A., Şahin, F. T., & Gündüz, Z. B. (2018). Nesilden nesile kültürel aktarımda oyun ve oyuncakların rolü. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(1), 1-12.
- Şahin, M. (2019). Kültür değişimleri ve eğitim. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 458-466.
- Sarı, İ. (2019). Kültür aktarımı ve çağdaş kültür sorunu içinde sanat eğitiminin yeri. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 16(2), 137-145. [CrossRef]
- Şengül, A. H. (1994). *Ömer Seyfettin'in eserlerinde millî kültür unsurları* (Tez No. 37223) [Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi-Kayseri]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sertkaya, B. (2010). *İlköğretim II. kademe Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik* (Tez No. 274348) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sidekli, S., & Karaca, L. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen aday görüşleri. *Gazi-osmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 5, 20-38.
- Solgi, F., & Tafazoli, D. (2018). The necessity of teaching culture in English as a foreign language course: Iranian perspective. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(3), 1-11.
- Türk Dil Kurumu. (2020). *Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- T. C. Resmi Gazete. (1973). 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf>
- Tanrıkulu, L., & Çelik, S. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde broşürlerin kültür aktarımında kullanımı. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 62-73.
- Tekşan, K. (2010). Kültür aktarımında yazılı anlatımın rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 595-619.
- Tezcan, M. (1978). Kültür ve eğitim ilişkileri. *Eğitim ve Bilim*, 3(15), 3-16.
- Türkmen, N. (2012). Çizgi filmlerin kültür aktarımındaki rolü ve Pepe. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Ünal, F. (2013). İlköğretim Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan halk kültürü öğelerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 611-644. [CrossRef]
- Ünlüer, G. (2018). Sosyal bilgiler dersinde kültür öğretiminde türkülerden yararlanma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 581-594. [CrossRef]
- Uyar, Y. (2007). *Türkçe öğretiminde kültür aktarımı ve kültürel kimlik geliştirme* (Tez No. 207106) [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yazıcı, E., & Göktentürk, T. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yeni bir model: Kültür günleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19(19), 48-77. [CrossRef]
- Yılar, Ö. (2018). *Halk bilimi ve eğitim* (6. bas.). Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, Ç. (2018). *Televizyon dizilerinde kültür aktarımı: Gülbeyaz örneği* (Tez No. 501702) [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Extended Abstract

Purpose

As a consequence of the literature review, it has been observed that there are contradictions and boundedness of the study results performed about transmission of national culture to the next generations by coursebooks. This research, which was carried out to eliminate the question marks caused by these contradictions and boundedness, aims to determine the opinions of class teachers about the sufficiency of national culture elements involved in coursebooks for primary school. In this research made in this direction, an answer is sought to the question "What are the opinions of class teachers about if the coursebooks transmit the national culture sufficiently?".

Method

This research was handled by a quantitative approach. Studies carried out by the quantitative approach are basically divided into two groups: experimental and nonexperimental research (Christensen et al., 2014). Since the purpose of the research is to determine the opinions of the class teachers, it was designed in a nonexperimental structure and carried out by using simple descriptive patterns involved in nonexperimental patterns. Opinions, attitudes, behaviors of a group, or any feature of that group are defined in such research (McMillan & Schumacher, 2010).

The research population consists of 3484 class teachers who work in public and private schools in Erzurum in the 2021–2022 school year, and the sample consists of 120 class teachers who have worked at four class levels determined by using the purposeful sampling method that is one of the random sampling methods.

A survey of 15 items which was prepared by the researcher was used in the research as a data collection tool. In all the questions in the survey, the teachers were asked to submit their opinions about the sufficiency of coursebooks about the relevant element of the culture by selecting any of the expressions "yes," "partially," and "no." Data collected by surveys in the research were analyzed by using descriptive statistics. During the analysis of the data, findings obtained by using Statistical Package for the Social Sciences Statistics 22.0 (IBM Corp.; Armonk, NY, USA) and Microsoft Excel 2016 programs were visualized and presented.

Results

It was observed that the teachers participating in the research preferred the "partially" answer about the sufficiency of 10 of the 15 cultural elements included in the coursebooks more than the "yes" and "no" answers (1st, 2nd, 3rd, 4th, 5th, 6th, 10th, 11th, 13th, and 15th questions). When the answers of "yes" and "no" are partially ignored and the answers are examined, it is observed that the cultural elements found sufficient are only national days and holidays, family life, and kinship relations. This finding demonstrates that 13 out of 15 cultural elements are not considered sufficient.

Discussion

When examined the findings obtained in this study, which was carried out to determine the opinions of the class teachers about the sufficiency of the cultural elements involved in the coursebooks for a primary school in terms of cultural transmission, the teachers participating in the research preferred the "partially" answer about the sufficiency of 10 of the 15 cultural elements included in the coursebooks more than the "yes" and "no" answers. These "partially" answers about the sufficiency of cultural elements can be interpreted as a need to improve the frequency of inclusion of the relevant item by teachers. A similar case was encountered in a study on the sufficiency of coursebooks, and it was stated that teachers' equidistance to yes or no could be explained by the fact that teachers had problems arising from coursebooks (Epcacan & Okcu, 2010).

When the answer "partially" is ignored and the "yes" and "no" answers are examined separately, it is observed that the cultural elements found sufficient are only national days and holidays, family life, and kinship relations. This can be interpreted as 13 out of 15 cultural elements are not considered sufficient. When the studies on coursebooks were examined, it was concluded that some cultural elements were neglected more than others, similar to the research result (Gulden, 2019; Okur, 2013).

When other studies on the sufficiency of cultural transmission with coursebooks are examined, it is observed that coursebooks are insufficient in terms of transmitting the national culture (Carkit, 2020; Guven, 2010; Kolac, 2009; Okur, 2013).

Conclusion and Suggestions

When the findings obtained in the research were examined, the class teachers who participated in the research expressed their thoughts that the coursebooks did not sufficiently transmit the national culture of the Turkish people by giving more "partially" and "no" answers to all the questions in the survey compared to the "yes" answers.

When only the "yes" and "no" answers to the survey items are considered, the class teachers think that the national days and holidays of the Turkish people, family life, and kinship relations of the people are given enough place in terms of transmission of the national culture of the Turkish people, they think that promotion of their historical, natural and touristic places, important cultural figures, epics, fairy tales, folk poetry and folk tales, the public theatre, folk dances, wise sayings such as idioms, proverbs, rhymes, their traditional professions, village and city life, beliefs, manners and customs, and traditions, traditional games and toys, eating and drinking habits and table cultures, music and musical instruments, traditional sports are not given enough place and should be improved.

In line with the results obtained as a result of this research, the following suggestions can be made for future studies:

1. It can be determined by conducting the research with class teachers working at different grade levels if the proficiency of the books at different grade levels is different in terms of transmitting the national culture.
2. It can be determined by conducting the research with different branch teachers at the secondary school level if the proficiency of the books belonging to different courses is different in terms of transmitting the national culture.
3. The opinions of the parents on this subject can be determined by conducting the research with the parents whose children are primary school students.